

การศึกษาไทย 4.0: ภาคปฏิบัติทางวาทกรรมในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Thai Education 4.0: Practical Discourse in the Context of Educational Management for Sustainable Development of the Office of the Basic Education Commission

Received: September 1, 2018
Revised: January 29, 2019
Accepted: January 30, 2019

พัชรกัญญ์ เมธาอักษรเกียรติ (Patcharakan Medhaakkharakiat)*
พิทักษ์ ศิริวงศ์ (Phitak Siriwong)**

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการศึกษาไทย 4.0: ภาคปฏิบัติทางวาทกรรมในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์การสร้างความวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการวิเคราะห์วาทกรรมด้านตัวบท ภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม และภาคปฏิบัติการทางสังคมของวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีวิทยาการวิเคราะห์วาทกรรมตามแนวทางของ Norman Fairclough โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูง ผู้อำนวยการสำนัก ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และนักวิชาการศึกษาระดับชำนาญการและชำนาญการพิเศษจำนวน 17 คน การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์วาทกรรม โดยวิเคราะห์ตัวบทภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม และภาคปฏิบัติการทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ตัวบทการศึกษาไทย 4.0 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยตัวบท 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเป้าหมายด้านผู้เรียน และ 2) ด้านเป้าหมายของการจัดการศึกษา เพื่อที่จะมุ่งสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม สร้างความคิดไปสู่สิ่งใหม่ ๆ โดยด้านเป้าหมายผู้เรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการมุ่งให้เกิดทักษะ 3Rs และ 8Cs และด้านเป้าหมายของการจัดการศึกษา ถูกกำหนดไว้ 5 ประการ คือ 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้รับโอกาสและการบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม 3) ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ผ่านระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถบริหารและจัดการศึกษาด้วยคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล 5) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน สอดคล้องและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง ผ่าน

* สาขาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Management Science, Silpakorn University., E-mail : aud.patcharakan@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Associate Professor, Dr., Faculty of Management Science, Silpakorn University.

กระบวนการผลิตซ้ำของภาคปฏิบัติการทางสังคม 3 องค์ประกอบ คือ กิจกรรมทางสังคม การเป็นตัวแทนของตัวบทและการดำเนินการของตัวบท ได้หลอมรวมกลมกลืนกับแนวทางการพัฒนาประเทศภายใต้วาทกรรมบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : การศึกษาไทย 4.0, ภาคปฏิบัติทางวาทกรรม, บริบทการจัดการศึกษา

Abstract

Research on Thai Education 4.0: Practical Discourse in the Context of Educational Management for Sustainable Development of the Office of the Basic Education Commission aims to analyze the creation of Thai Education Discourse 4.0 in the Context of Educational Management for Sustainable Development Of the Office of the Basic Education Commission. With the analysis of the discourse and Discourse Laboratory in this research and qualitative research methods were used with analytical methods. Norman Fairclough's approach is based on in-depth interviews with key informants, including top executives. Director educational specialist and academic specialists and 17 specialists Data Analysis with discourse analysis analyzing the discourse chapter and social action. The research found that The Thai education module 4.0 of the Office of Basic Education composed of 2 parts 1) the right side of the learner; and 2) the educational management. In order to create Thai children and youth to have the knowledge ability and skills are for accessing to technology and innovation and create ideas to new things by the target students. Develop all learners with 21st century skills and skills by focusing on 3Rs and 8Cs. The objectives of educational management are defined as 1) all people have access to quality education and standards thoroughly 2) all target learners 3) all people have the opportunity to receive quality education and standards. Through quality education system to develop students to achieve their full potential 4) effective education management system and management of education with quality and international standards and 5) quality and standard education system were meet and keep pace with changing world dynamics and changing contexts. Through the re-manufacturing process of the social action sector three components are social activities representation of the chapters and actions of the chapters. It fits in well with the development of the country under the context of the context of sustainable education for sustainable development.

Keywords : Thai Education 4.0, Practical Discourse, Improve the quality of education

บทนำ

โลกหลังยุคใหม่ (Post-modernization) หรือโลกยุคดิจิทัล ในแต่ละประเทศต่างพยายามสร้างกระบวนการพัฒนาภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นมิติด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม รวมทั้งด้านการศึกษาด้วย และกล่าวได้ว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการยกระดับคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ และเป็นกลไกหลักในการพัฒนา ส่งเสริม ปลุกฝังแนวความคิดและให้ความรู้กับทรัพยากรมนุษย์ รวมทั้งสังคมโดยภาพรวมของประเทศ การศึกษาจึงกลายเป็นตัวแปรหลักของการพัฒนาประเทศในทุกด้าน เพื่อเตรียมกำลังคนให้พร้อมก้าวเข้าสู่สังคมและโลกยุคใหม่หรือโลกแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งการก้าวผ่านจากศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 การศึกษาในยุคนี้จึงหลีกเลี่ยงไม่พ้นกับผลกระทบที่ต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างมากมาย ความซับซ้อนในสังคมมีมากขึ้นตามลำดับ องค์ความรู้แขนงต่าง ๆ ถูกนำมา “ผลิตซ้ำ” (reproduction) หรือ “ผลิตขึ้นใหม่” บนฐานของการเปลี่ยนแปลง รวมถึงได้นำองค์ความรู้ไปพัฒนา “ต่อยอด” ให้ดียิ่งขึ้น (ธงชัย สมบูรณ์, 2560) แต่ “ระบบ รูปแบบ ปรัชญาการศึกษาไทย ในปัจจุบันไม่สามารถตอบโจทย์ ไทยแลนด์ 4.0 ได้” ถึงเวลาการศึกษาของไทยต้องปรับเปลี่ยน ปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้การศึกษาสามารถสร้างผลผลิตได้สอดคล้องกับความต้องการด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและบริบทของไทย สามารถก้าวไปสู่ความเป็นพลวัต (Dynamic Change) ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีพื้นฐานความเป็นพลเมืองโลกได้อย่างแท้จริง (วิทยากร เชียงกูล, 2545)

การปฏิรูปการศึกษามีเป้าหมายและงานงานการขับเคลื่อนไว้ 4 เป้าหมายหลัก ได้แก่ 1) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ด้วยการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึง เพิ่มโอกาสในทางเลือกของการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพตามความถนัด และให้ความเสมอภาคทางด้านการศึกษา 2) คุณภาพการศึกษาดีขึ้น ด้วยการยกระดับคุณภาพการศึกษา เพิ่มสมรรถนะของผู้เรียน 3) มุ่งความเป็นเลิศและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ และ 4) ปรับปรุงระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพของการใช้ทรัพยากรเพิ่มความคล่องตัว จัดการศึกษาที่หลากหลาย (จรัส สุวรรณเวลา, 2560) ซึ่งปฏิรูปการศึกษาและการจัดการเรียนรู้อาจสำเร็จได้ต้องผ่านกระบวนการ (Process) ที่มีประสิทธิภาพ พร้อมรับความท้าทายของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคศตวรรษที่ 21 และการเป็น Thailand 4.0 โดยอาศัยการบริหารจัดการ (Management) การมีทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา (ณัฐพร เห็นเจริญเลิศ และคณะ, 2559) ระบบการศึกษาไทยจึงจะต้องพัฒนาเพื่อหนุนนโยบาย Thailand 4.0 ของรัฐบาล

การศึกษาไทย 4.0 (Thai Education 4.0) เป็นการพัฒนาศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 คือ การสร้างเด็กและเยาวชนไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยผ่าน 4 กระบวนการเรียนรู้ คือ สังคมที่มีความหวัง (Hope) สังคมที่เปี่ยมสุข (Happiness) และสังคมที่มีความสมานฉันท์ (Harmon) สอดคล้องกับมาตรา 6 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) รวมถึงส่งเสริมให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและส่งเสริมให้สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนประเทศและสามารถขยายผลในเชิงพาณิชย์ได้ (ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์, 2559) โดยให้เสรีภาพเด็กเลือกเรียนตามความถนัด โดย

ส่งเสริมเติมเต็มตามศักยภาพของเด็ก รวมทั้งสร้างความคิดของเด็กและเยาวชนไปสู่ที่ยากขึ้น ซึ่งต้องใช้เทคนิคในการเรียนการสอนมากขึ้น ต้องปรับหลักสูตร แหล่งเรียนรู้ และสื่อการเรียนรู้ที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คุณธรรม จริยธรรม และการน้อมนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ครอบคลุมเป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (2560-2579) การศึกษาได้เปลี่ยนจากการเน้นการเก็บรวบรวมและท่องจำจากหนังสือหรือตำรา มาเป็นการเรียนรู้ที่มีขอบเขตที่กว้างขวางขึ้น สามารถค้นหาและใช้ประโยชน์จากสื่อสารสนเทศที่ได้จากการค้นหา (Simmon, 1996) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนผ่านของความรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วและไม่มีที่สิ้นสุด ครูผู้สอนจึงต้องพัฒนาตนเองเพื่ก้าวผ่านเข้าสู่โลกแห่งการเรียนรู้แบบใหม่ ต้องปรับเปลี่ยนวิธีการการบรรยายในชั้นเรียน เป็นให้เด็กได้ลงมือทำและได้เห็นความสำเร็จที่มาจากผลงาน ปรับกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมและพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่มาเป็นเครื่องมือ กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2556) โดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (2560-2564) ที่มีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน มีการผลิตและพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของการพัฒนาประเทศ ขยายโอกาสการเข้าถึงการศึกษาและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและตลอดชีวิต ส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา พัฒนาระบบบริหารจัดการและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาประเทศให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (2560–2579) คือ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” และตอบสนองต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง สังคมมีความมั่นคง เสมอภาค และเป็นธรรม สามารถปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” (เกษม เมษินทรีย์, 2559) และสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยเข้าสู่การแข่งขันระดับโลกได้ ทั้งนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานภาครัฐ ที่มีการกิจหลักและสำคัญ คือ การพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ ได้เข้าใจถึงสภาพปัญหาอย่างแท้จริงอยู่ตลอดเวลา จึงต้องพัฒนาองค์การให้เป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย บุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ มีกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบราชการ เพิ่มผลผลิตในการปฏิบัติราชการ และส่งเสริมการสร้างสรรคนวัตกรรม รวมทั้งพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาครัฐ โดยให้เป็นผู้ที่ริเริ่ม ประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์และสนับสนุนให้เกิดเทคนิควิธีการ การ เครื่องมือ กระบวนการในรูปแบบใหม่ สำหรับพัฒนาระบบการจัดการศึกษาที่มีคุณค่า และเหมาะสมต่อการพัฒนาและแก้ปัญหาทางการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาครัฐ (วสันต์ สุทธาวาส และ พัทธกษ ศิริวงศ์, 2558) รวมทั้งพัฒนาและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการบริหารจัดการด้านการจัดการเรียนการสอน ให้เข้มข้นและสอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการปฏิรูปประเทศไทย รวมถึงการก้าวไปสู่ Thailand 4.0 ได้อย่างทัน่วงที่ต่อสถานการณ์ปัจจุบัน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากระบวนการจัดการศึกษาไทย 4.0 และกระบวนการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษารวมถึงการพัฒนาศึกษาที่ยั่งยืน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 จะเป็นสื่อในสร้างความเชื่อมโยงเครือข่ายกับภาคส่วนอื่น ๆ เพื่อสร้างความเข้าใจถึงการจัดการศึกษาและรูปแบบการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ถือว่าเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ รวมถึงยกระดับคุณภาพการศึกษาของชาติ และพัฒนาการศึกษาไทยให้เป็นการศึกษาไทย 4.0 (Thai Education 4.0) ที่นับว่าเป็นปรากฏการณ์อยู่ภายใต้เครือข่ายของสังคมที่นับวันจะขยายอย่างกว้างขวาง ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำการวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) ของ Norman Fairclough (1995) ประกอบด้วยการเสนอตัวบท (Text) ภาวะปฏิบัติทางวาทกรรม (Discursive practice) และภาวะปฏิบัติการทางสังคม (Social Practice) ของการวิเคราะห์วาทกรรมการศึกษาไทย 4.0

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การสร้างความวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการวิเคราะห์วาทกรรมด้านตัวบท ภาวะปฏิบัติการทางวาทกรรม และภาวะปฏิบัติการทางสังคม

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา โดยมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์วาทกรรมในเรื่องของการศึกษาไทย 4.0: ภาวะปฏิบัติทางวาทกรรมในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย ตัวบทของภาวะปฏิบัติทางวาทกรรมและภาวะปฏิบัติทางสังคม และการดำรงอัตลักษณ์ของการศึกษาไทย 4.0 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลหลัก ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้บริหารระดับสูง ผู้อำนวยการสำนัก ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และนักวิชาการศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส่วนกลาง)
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้กำหนดใช้พื้นที่ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส่วนกลาง) กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีภารกิจหลักคือ การบริหารจัดการและการส่งเสริมการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมของประเทศ
4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คือ ระหว่างเดือน เมษายน 2561 ถึงเดือนมิถุนายน 2561

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยการศึกษาไทย 4.0: ภาวะปฏิบัติทางวาทกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิทยา คือ การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) ของ Norman Fairclough (1995) โดยผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Information) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ส่วนกลาง) ที่ตรงตามวัตถุประสงค์ จำนวน 17 คน เป็นผู้บริหารระดับสูง

จำนวน 2 คน ผู้อำนวยการสำนัก จำนวน 3 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 5 คน และนักวิชาการศึกษาระดับชำนาญการและชำนาญการพิเศษ จำนวน 7 คน และเก็บข้อมูลจนได้ข้อมูลที่อิ่มตัว (saturation) คือข้อมูลไม่มีเนื้อหาใดแปลกใหม่จากผู้ให้ข้อมูลจึงหยุดการเก็บข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่สำคัญที่สุดสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ ตัวผู้วิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและครบถ้วนในการศึกษาการวิเคราะห์หาทฤษฎี ผู้วิจัยจึงได้เตรียมตัวในส่วนของการรู้ ด้วยการศึกษเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาไทย 4.0 บริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากนั้นผู้วิจัยได้เตรียมแนวคำถามในการวิจัยโดยใช้คำถามปลายเปิด รวมไปถึงการเข้าร่วมสังเกตในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อันเป็นกระบวนการดำรงอัตลักษณ์ พัฒนาและสร้างความเข้มแข็งของคุณภาพการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เตรียมเครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็ก กล้องถ่ายภาพชนิด DSLR โทรศัพท์มือถือ ไอโฟน 7 พลัส (iPhone 7 Plus) สำหรับบันทึกภาพและเสียง สมุดจด และปากกา สำหรับการทำวิจัยภาคสนาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยและเก็บข้อมูล 3 วิธีการ คือ 1) การสัมภาษณ์ระดับลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลหลัก โดยผู้วิจัยเป็นผู้มีบทบาทหลักในการเก็บข้อมูล ด้วยการใช้แนวคำถามการสัมภาษณ์ (Interview Guide) โดยผู้วิจัยได้จัดบันทึกและบันทึกเสียงการสนทนา โดยให้ความสำคัญกับน้ำเสียงและคำพูดประกอบการสังเกตท่าทางตลอดจนมีการจดบันทึกในประเด็นในประเด็นสำคัญระหว่างที่สัมภาษณ์ที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์หาทฤษฎีในครั้งนี้ 2) การสังเกตและจดบันทึก (Observation and Field-note) ผู้วิจัยเข้าไปศึกษาข้อมูลด้วยการสังเกต โดยเลือกใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยขอการอนุญาตบันทึกเสียงการสนทนาและภาพ รวมถึงให้ความสำคัญกับน้ำเสียงและคำพูดประกอบการสังเกตท่าทาง และมีการจดบันทึกสิ่งที่สังเกตได้โดยพยายามจัดการข้อมูลในรูปแนวคิดและโครงสร้างต่าง ๆ ให้สมบูรณ์ที่สุด และ 3) การศึกษาเอกสาร (Document Analysis) เป็นการเตรียมตัวทั้งก่อนและระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมถึงภายหลังที่เก็บข้อมูลแล้ว เป็นการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยจากหลายแหล่ง (Theoretical Triangulation) รวมถึงกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารระดับสูงได้มอบเอกสารที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลแล้วตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้า (Triangulation) (สุภางค์ จันทวนิช, 2554) โดยแบ่งเป็น 1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) คือ การตรวจสอบข้อมูลจะต้องตรวจสอบแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล โดยตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งต่าง ๆ นั้น มีความเหมือนกันหรือไม่ ซึ่งถ้าทุกแหล่งข้อมูลพบว่าได้ข้อค้นพบเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ได้มานี้มีความถูกต้อง 2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) คือ การตรวจสอบจากผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลแต่ละคน ว่าได้ข้อค้นพบที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ถ้าผู้วิจัยหรือผู้เก็บข้อมูลทุกคนพบว่าข้อค้นพบที่ได้มานี้มีความเหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ได้มานี้มีความถูกต้อง และ 3) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การเก็บ

รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ กัน เพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน ด้วยการสังเกตควบคู่กับการซักถามพร้อมกับการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร หรือทำการซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ หรืออาจซักถามผู้ให้ข้อมูลหลังจากสรุปผลการศึกษา เพื่อความแน่นอนว่าข้อสรุปนั้นเที่ยงตรงตามความเป็นจริงหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยการศึกษาไทย 4.0: ภาคปฏิบัติทางวาทกรรมในบริบทการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) ด้วยวิธีวิทยา การวิเคราะห์วาทกรรม (Discourse Analysis) โดยการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์วาทกรรมด้วยวิธีการของ Norman Fairclough (1995) เพื่อวิเคราะห์วาทกรรมตามตัวบท (Textually Oriented Discourse Analysis) จากข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลจนครบถ้วนแล้ว โดยมีแนวทางการศึกษา ประกอบด้วย 3 มิติ คือ ตัวบท (Text) ภาคปฏิบัติทางวาทกรรม (Discursive Practice) และภาคปฏิบัติการทางสังคม (Social Practice) ซึ่งนำมาสู่การสร้างและถ่ายทอดความเป็นการศึกษาไทย 4.0 ตามบริบทการจัดการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับวาทกรรม

“วาทกรรม” (Discourse) ตามแนวคิดของ Foucault M., (1970) นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส ยุคหลังสมัยนิยม (Postmodernism) ได้ให้ความหมายว่า วาทกรรมเป็นกระบวนการ (Process) สร้างความหมายโดยภาษาและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ดำรงอยู่รอบตัวเราในสังคมยุคใดยุคหนึ่ง ถูกประกอบสร้างขึ้นอันเนื่องมาจากรูปแบบของอากัปกิริยาที่บุคคลแสดงออกมาด้วยความแตกต่างในสังคม (Phillips & Jorgensen, 2002) ผ่านกระบวนการทำให้เป็นสถาบัน และทำให้เกิดการผลิตซ้ำทางสังคม เพื่อสถาปนาความรู้หรืออุดมการณ์ให้เป็นความจริง ถูกประกอบและสร้างขึ้น (เทียมจิตร พวงสมจิตร, 2553) ส่งผลให้เกิดความรู้ต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้น โดยมีความสัมพันธ์กับอุดมคติและมิติของการช่วงชิงกันเชิงอำนาจที่ยึดติดกัน (พนารัช ปรีดาภรณ์ และ นเรศน์ วงศ์สุวรรณ, 2552) สอดคล้องกับ อานันท์ กาญจนพันธุ์ (2555) กล่าวว่า เป็นความรู้ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่อยู่ภายใต้กรอบความรู้แบบหนึ่งที่ถูกนิยามว่าเป็นความจริงด้วยการนิยามความหมายจากปฏิบัติการของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ วาทกรรมมีกระบวนการทำให้กลุ่มของถ้อยความ (Statements) สามารถสร้างเครือข่ายของกฎที่จะเรียกสิ่งใด ๆ ว่า “มีความหมาย” (Meaningful) รวมถึงมีอำนาจในการนำเสนอและชักพอกตัวเองจนกลายเป็นรูปของ “ความรู้” เป็นที่ยอมรับในสังคมอย่างกว้างขวางจนกลายเป็น “ความจริง” (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554) ซึ่ง McHoul, A., and Grace, W. (2002) มองว่าวาทกรรมเป็นองค์ความรู้ของสังคม ไม่ได้หมายถึงภาษาที่มาจากคำพูด (Utterances) หรือการพูด (Speech acts) หรือการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และนอกจากวาทกรรมจะทำหน้าที่ดังกล่าวแล้ว ยังทำหน้าที่ในการยึดตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมแล้ว Fairclough, N. (1995) ยังได้กล่าวว่า วาทกรรม คือ ระบบการสร้างความรู้ (Knowledge) ความจริง (Truth) อัตลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significance) ให้กับสิ่งต่าง ๆ ในสังคม ผ่านกระบวนการตีความด้วยภาษาที่เป็นเอกภาพและมีความหมายที่สมบูรณ์ในตัวเอง จนเป็นที่ยอมรับของสังคมและ

ดำรงอยู่ แต่อาจถูกสร้างการปิดกั้นการเกิดหรือทำให้ข้อสังเกตและความหมายของบางสิ่งบางอย่างสูญหายไป ทั้งนี้ จากความคิดดังกล่าว Fairclough, N. (2010) ได้นำเสนอกรอบความคิดในมิติทางวาทกรรมและการวิเคราะห์วาทกรรม 3 มิติ ดังนี้

1) **ตัวบท (Text)** เป็นมิติที่แสดงออกเป็นภาษาพูดและภาษาเขียน เป็นการสื่อสารทางเดียวหรือสองทางก็ได้ ตัวบทเป็นผลจากภาคปฏิบัติการวาทกรรมที่ผ่านมาในอดีตจนกลายเป็นธรรมเนียมปฏิบัติ ความหมายของตัวบทมีความหลากหลาย แต่ผู้ที่อยู่ในสังคมนั้นมีโอกาสการตีความของตัวบท เพื่อที่จะลดความหลากหลายและความคลุมเครือของความหมายนั้น และตัวบทจะถูกคิดค้นหรือสร้างกฎเกณฑ์ขึ้นมาใหม่โดยจะถูกสร้างให้มีความหมายที่แตกต่างกันในเวลา สถานที่ และกลุ่มบุคคลซึ่งมีความแตกต่างกันในบริบทของสังคมที่แตกต่างกัน มิใช่อยู่ที่คำพูดหรือสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นเป็นจริงหรือเท็จ แต่อยู่ที่กฎเกณฑ์หรือระเบียบชุดหนึ่งที่บุคคลในสังคมได้รับและยึดถือเอาไว้เป็นตัวกำกับการพูดหรือการกระทำนั้น ๆ (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2544)

2) **ภาคปฏิบัติทางวาทกรรม (Discursive Practice)** Foucault (1982) กล่าวว่า เป็นกระบวนการของการสร้าง เผยแพร่ และการใช้ตัวบท โดยตัวบทที่ถูกสร้างจะถูกนำไปใช้ที่แตกต่างกันออกไปตามกระบวนการของบริบททางสังคม หรือกฎต่าง ๆ ที่ถูกสร้างขึ้นมา และมีการถ่ายทอดออกมาเป็นตัวบทที่มีลักษณะเฉพาะขององค์กรหรือสถาบันของกระบวนการถ่ายทอดตัวบทนั้น ๆ รวมถึงวาทกรรมชุดนั้นได้มีการโยงใยเครือข่ายของสังคมให้ดำรงอยู่ ทั้งนี้ การวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) จะมีเป็นการเปิดพื้นที่ใหม่ในสังคม เพื่อต่อสู้และแสวงหาสังคมที่กว้างไกลไปจากเดิม และจะนำมาซึ่งภาคปฏิบัติการทางวาทกรรมที่แตกต่างกันในมิติของกระบวนการผลิตตัวบท การเผยแพร่ โดยการตีความในกระบวนการดังกล่าวมีความแตกต่างกันตามปัจจัยของสังคมนั้น ๆ (ศิริพร ภักดีผาสุข, 2553)

3) **ภาคปฏิบัติการทางสังคม (Social Practice)** คือ ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะเฉพาะของตัวบทที่มีความแตกต่างกันและซับซ้อนของกระบวนการทางวาทกรรม ซึ่งกระบวนการปฏิบัติทางสังคมเป็นการวิเคราะห์ในระดับนามธรรมที่ส่งผลให้เกิดวาทกรรม ได้แก่ จารีตประเพณี (Tradition) คุณค่า ค่านิยม (Value) ความคิด (Thought) ความเชื่อ (Believe) อุดมการณ์ (Ideology) อำนาจ (Power) ความไม่เท่าเทียมกันหรือความเป็นใหญ่ (Hegemony) ที่ฝังอยู่ในโครงสร้างของสังคมที่จะนำไปสู่การผลิต ผลิตซ้ำ หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีผลต่อกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ (Identity) ผ่านทางสถาบันและช่องทางในการเข้าถึงผู้คนในสังคม ด้วยการเชื่อมโยงการศึกษาโครงสร้างสังคมเข้ากับการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้เกิดแผนปฏิบัติทางสังคมชุดใหม่ตามบริบทของภาคปฏิบัติทางวาทกรรม (Discursive Practice)

“การวิเคราะห์วาทกรรม” (discourse analysis) จึงหมายถึงความพยายามศึกษาและสืบค้นถึงกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างอัตลักษณ์และความหมายต่าง ๆ ให้กับสรรพสิ่งที่ห่อหุ้มตัวเราในสังคม ในรูปแบบของวาทกรรมและภาคปฏิบัติการของวาทกรรมว่าถูกสร้าง ต่อสู้ เพื่อช่วงชิงการนำ (hegemony) ในการกำหนดกฎเกณฑ์ว่าตัวบท (text) เรื่องนั้น ๆ มาอย่างไรบ้าง มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์สลับซับซ้อนกันอย่างไรกับบุคคล สถานที่หรือเหตุการณ์ ผลกระทบที่เกิดจากการสร้าง รวมถึงการเก็บกดหรือปิดกั้นสิ่งเหล่านั้นของวาทกรรมมีอย่างไร (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2554) โดยนักวิเคราะห์วาทกรรมมีมุมมองว่า ในการวิเคราะห์วาทกรรมนั้นมนุษย์เป็นเพียงผู้กระทำตาม ผู้ตอกย้ำ หรือผู้ผลิตซ้ำ (enact)

2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาไทย

“การศึกษา” (Education) ตามมาตรา 4 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (2545) หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การศึกษาจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งเป็นเครื่องมือในการเตรียมประชากรให้มีคุณภาพ และจากคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาสร้างคน คนสร้างชาติ” แสดงให้เห็นว่าการศึกษาคือเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ และประเทศใดมีประชากรที่มีความรู้และมีคุณภาพ จะส่งผลให้ประเทศนั้นมีการพัฒนาประเทศให้เจริญในด้านต่าง ๆ ไปด้วย จึงถือได้ว่า “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” นั่นคือต้องพัฒนาคนหรือทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้และมีคุณภาพ เพื่อพร้อมสำหรับการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ให้เจริญก้าวหน้าไปด้วย สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2554) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการศึกษาคือเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ จึงมีความจำเป็นและสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งหลายประเทศในโลกได้ใช้การศึกษาคือเป็นนโยบายหลักสำหรับการพัฒนาประเทศ

“การศึกษาไทย” (Thai Education) เข้าสู่ยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง มีการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองหลากหลายรูปแบบและรวดเร็ว โดยสถานศึกษาของไทยได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาให้ก้าวหน้าทันโลกยุคใหม่ที่ไร้ขอบเขต เข้าถึงข้อมูลสารสนเทศ ติดต่อสื่อสารและค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งภายในและต่างประเทศ ภายใต้จินตนาการของผู้เรียนที่สร้างขึ้น การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ผู้เรียนต้องเข้าไปให้ถึงโลกแห่งสังคมการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีที่ทำให้เกิดคุณภาพคุณค่าและประโยชน์สูงสุดต่อตัวเองและสังคม

3. แนวคิดเกี่ยวกับบริบทการจัดการศึกษา

“บริบท” (context) ความหมายตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน (2542) คือ คำหรือข้อความแวดล้อมเพื่อช่วยให้เข้าใจความหมาย ซึ่งในที่นี้ใช้กับเหตุการณ์ สิ่งแวดล้อม หรือสังคม หรือชุมชน หรือกลุ่มคนนั้น ๆ

“การจัดการศึกษา” (Education Management) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) มาตรา 6 ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ มีสติปัญญาและความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และหลักการจัดการศึกษา ตามมาตรา 8 หลักการจัดการศึกษา มีองค์ประกอบ คือ 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต สำหรับประชาชน 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การจัดการศึกษาของชาตินั้นจะต้องสอดคล้องกับนโยบายทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง และหากมีการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา จึงต้องปรับทั้ง 3 ด้าน ให้สอดคล้องตามไปด้วย ทั้งนี้ แนวทางในการจัดการศึกษาหรือปรัชญาของการศึกษาจะต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ของสังคมและสถานการณ์ทางสังคมในแต่ละยุคแต่ละสมัย และหากการจัดการศึกษาของประเทศใดไม่ยึดการศึกษาที่ถูกต้อง การศึกษาของประเทศนั้นจะไม่ไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ จึงกล่าวได้ว่าปรัชญาการศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศ

“บริบทการจัดการศึกษา” (Educational context) ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ ที่มีบริบทของการจัดการศึกษาเพื่อก่อให้เกิด การเรียนรู้ของการศึกษาสามลักษณะคือ การศึกษาเพื่อปัญญา การศึกษาเพื่อชีวิต และการศึกษาเพื่อสังคม บนพื้นฐานของศาสนาและองค์ความรู้ของสังคมและชุมชน โดยมุ่งไปสู่การพัฒนาทักษะและศักยภาพของผู้เรียน ทั้งในด้านสมอง ด้านร่างกาย และด้านจิตใจของผู้เรียน เพื่อที่จะปรับตัวให้รู้เท่าทันและปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่จะทวีความรุนแรงและรวดเร็วอย่างต่อเนื่อง

4. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน

“การพัฒนา” (Development) ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546) หมายถึง ความก้าวหน้า ทำให้ดีขึ้น ทำให้เจริญ การเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526) หรือเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเจริญก้าวหน้า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นต่าง ๆ ไปสู่ลำดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสมไปกว่าเดิม มีทิศทางที่ดีขึ้นทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ (ยงยุทธ บุราสิทธิ์, 2533) รวมทั้ง สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2526) กล่าวว่า การพัฒนามีการกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือวางแผนไว้ล่วงหน้า (Planned Change) โดยการพัฒนาเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากความสนใจ ซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทางด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมีปรัชญาและอุดมการณ์ในการพัฒนาอยู่ในพื้นฐานหลักการที่เรียกว่า ความยุติธรรมระหว่างคน 2 ยุค หรือแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืน

“การพัฒนาที่ยั่งยืน” (Sustainable Development) แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยทั่วไปครอบคลุมใน 3 มิติ คือ 1) เศรษฐกิจ 2) ทางสังคม (ทุนมนุษย์ ปัจจัยของความสุขและฐานของการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ) และ 3) ทรัพยากรธรรมชาติ (การศึกษาสภาพแวดล้อม) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (2554) ดังนั้น หน่วยงานการศึกษาจึงมีภารกิจสำคัญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับ “ทุนมนุษย์” และ “ทุนทางสังคม” ทุกหน่วยงานต้องพัฒนาองค์ประกอบทุกส่วนของหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการบูรณาการที่เอื้ออำนวยและเกื้อกูลกันอย่างเป็นระบบ ไม่แบ่งแยกส่วนและครอบคลุมทุกส่วนหน่วยงานให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งมุ่งพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่พึงประสงค์ มีความเข้มแข็งและมีปฏิสัมพันธ์กับหน่วยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและรู้เท่าทันการพัฒนาในยุคสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ในปัจจุบัน เนื่องจากหน่วยงานทางการศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้และมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 ในบริบทการจัดการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 และข้อมูลพื้นฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน การวิจัยภาคสนามด้วยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตพร้อมจดบันทึก และสรุปผลการวิเคราะห์วาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 เพื่อการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

1. ตัวบท การศึกษาไทย 4.0 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ตัวบท คือ ขั้นตอนแรกของการวิเคราะห์วาทกรรม ด้วยการพยายามค้นหาร่องรอยของสังคมในวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้นมาให้มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม (สาวิตรี คทวณิช, 2549: 35) โดยสำหรับการจัดการศึกษาไทย 4.0 เป็นการพัฒนาศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 เริ่มด้วยการสร้างเด็กและเยาวชนไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 (2560) ได้ยึดหลักสำคัญในการจัดการศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) 2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Education) 3) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และ 4) หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education) รวมทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs 2030) ประเด็นภายในประเทศ (Local Issues) เช่น คุณภาพของคนทุกช่วงวัย การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศ ความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ และวิกฤตด้านสิ่งแวดล้อม โดยนำยุทธศาสตร์ชาติ (National Strategy) มาเป็นกรอบความคิดสำคัญในการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาการศึกษาไทย 4.0 จะพบ 2 มิติสำคัญที่ถูกละเลยเป็นแกนกลางของการสร้างวาทกรรมนี้ขึ้นมา ได้แก่ มิติด้านเป้าหมายผู้เรียน คือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่อยากให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในยุค 4.0 ซึ่งจะมีบทบาทเชื่อมโยงการกำหนดในอีกมิติ คือ มิติด้านเป้าหมายของการจัดการศึกษา โดยจะเป็นการมองในภาพรวมที่เกิดขึ้นทั้งระบบ ประกอบด้วยหลัก 5 ประการที่สำคัญ คือ 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) คือ ประชากรกลุ่มอายุ 6-14 ปีทุกคน ต้องเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า โดยที่รัฐต้องจัดให้ได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย รวมทั้งผู้พิการได้รับการพัฒนาสมรรถภาพหรือบริการทางการศึกษาตามที่เหมาะสมในแต่ละคน จะส่งผลให้ประชากรวัยแรงงานมีการศึกษาเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้น 2) ผู้เรียนทุกคน ทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับบริการการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานอย่างเท่าเทียม (Equity) คือ ให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา 15 ปี แก่ผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน 3) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุขีดความสามารถ เต็มตามศักยภาพ (Quality) คือ ผลการทดสอบทางการศึกษา ระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในแต่ละวิชา นักเรียนต้องมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 ขึ้นไป และมีคะแนนสูงขึ้น รวมถึงนักเรียนที่มีอายุ 15 ปี มีคะแนนเฉลี่ยของผลการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ (Programme for International Student Assessment : PISA) สูงขึ้น 4) ระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) คือ สถานศึกษาขนาดเล็กที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกมีปริมาณลดลง และมีระบบการบริหารงานบุคคล ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งมีกลไกส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา และ 5) ระบบการศึกษาที่สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) คือ ความสามารถในการแข่งขันด้าน

การศึกษาของประเทศมีอันดับดีขึ้น รวมถึงสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูงขึ้นเมื่อเทียบกับผู้เรียนสามัญศึกษา และสถาบันอุดมศึกษาที่ติดอันดับ 200 อันดับแรกของโลกมีจำนวนเพิ่มขึ้น

โดยสรุปถึงตัวบท (Text) การศึกษาไทย 4.0 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะเป็นภาพของการพัฒนาระบบการศึกษาให้มีความทันสมัย ในมิติด้านเป้าหมายผู้เรียน และมิติด้านเป้าหมายของการจัดการศึกษา มีตัวชี้วัดที่ตอบโจทย์บริบทสังคมโลกยุคใหม่ พร้อมทั้งมีเป้าหมายที่จะมุ่งสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม สร้างความคิดไปสู่สิ่งใหม่ ๆ รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ บนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ เพื่อตอบโจทย์ความต้องการในการพัฒนาประเทศ ได้ถูกมองภาพเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการยกระดับคุณภาพการศึกษาจากแบบเดิม สู่การศึกษาไทย 4.0

2. ภาวะปฏิบัติทางวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การวิเคราะห์ในส่วนนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นไปที่การศึกษากระบวนการประกอบสร้างตัวบทและกระบวนการตีความตัวบท โดยกระบวนการประกอบสร้างตัวบทเป็นการพิจารณาว่า ก่อนที่จะออกมาเป็นตัวบทต้องผ่านเงื่อนไขทางกระบวนการผลิตอย่างไรบ้าง และกระบวนการตีความตัวบท เป็นการเชื่อมโยงระหว่างตัวบทที่มีความหมายอยู่ก่อนแล้ว แต่อาจแตกต่างหรือขัดแย้งหรือสอดคล้องกันเข้าด้วยกัน ผ่านการจัดระเบียบของวาทกรรม (order of discourse) (วรพงศ์ ไชยฤกษ์, 2556) ซึ่งนำไปสู่การผลิตและแพร่กระจายการศึกษาไทย 4.0 รวมไปถึงการเรียงร้อย การปรับปรุง การก่อรูปใหม่ของตัวบทการศึกษาไทย 4.0 พร้อมทั้งจัดระเบียบ ร้อยเรียงความหมายสิ่งต่าง ๆ รอบตัวจนเกิดเป็น ด้านวิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย เป้าหมาย ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ จากวิสัยทัศน์ (Vision) คือ “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21” สู่การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งต้องยึดหลักที่ว่า 1) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) ผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพของเขา การจัดการศึกษาจะอยู่ในรูปแบบของการผสมผสานกลมกลืน รวมทั้งต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับทักษะการใช้ชีวิตในสังคมโลกาภิวัตน์ ทักษะการจัดการ การใช้เทคโนโลยีและภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ คุณธรรม และจริยธรรม สอดคล้องกับโครงสร้างของหลักสูตรที่แบ่งออกเป็นสองลักษณะคือ หลักสูตรแกนกลางกับหลักสูตรท้องถิ่น โดยมีส่วนกลางเป็นผู้กำหนดโครงสร้างและองค์กรบริหารการศึกษาในท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดรายละเอียด แนวปฏิบัติในการดำเนินหลักสูตรคือ การจัดการศึกษาเป็นรายบุคคล การมีส่วนร่วมทางการศึกษาของทุกฝ่ายการเรียนรู้มีความสุข การจัดการศึกษาแบบองค์รวม บทบาทของครูผู้สอนที่ต้องเปลี่ยนแปลงไป การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และมีการประเมินผลโดยใช้ผลงานของผู้เรียนเป็นหลักในการประเมินกับมีการส่งเสริมความเข้มแข็งทางปัญญาของชุมชน กล่าวได้ว่าระบบการจัดการศึกษาที่กำลังอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านในขณะนี้ เป็นระบบการจัดการศึกษาที่อยู่ในลักษณะที่เป็น Free education ที่ดำเนินไปบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมทางการศึกษา (Educational Participation) การกระจายอำนาจทางการศึกษา (Educational Decentralization) สิทธิทางการศึกษา (Educational Rights) สิทธิมนุษยชน (Human Rights) สิทธิเด็ก (Rights of the Child) ซึ่งล้วนเป็นรากฐานความคิดที่มาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และยังคงคำนึงถึง

การก้าวไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความทัดเทียมกับนานาชาติ อารยประเทศ เพื่อให้เด็กไทยทุกคนมีศักยภาพและมีความสามารถที่มีความเป็นสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย โดยมีภาคปฏิบัติตามตัวบทสำคัญ 2 ด้าน คือ

ด้านเป้าหมายผู้เรียน จากตัวบทในการจัดการศึกษาดังกล่าว ส่งผลต่อการปรับเปลี่ยน 4 มิติของผู้เรียน คือ 1) เปลี่ยนเป็นคนไทยที่มีความรู้ ความสามารถและมีทักษะสูง รวมถึงมีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม 2) เปลี่ยนเป็นคนไทยที่มีจิตสาธารณะและมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมมากกว่าส่วนตน 3) เปลี่ยนเป็นคนไทยที่มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยและสามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล แบบที่เรียกว่า Global-Thai และ 4) เปลี่ยนเป็นคนไทยที่เป็น Digital Thai สามารถเรียนรู้และอยู่ในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างเป็นปกติสุข และจากการเปลี่ยนแปลงใน 4 มิติ เป็นจุดเริ่มของการเสริมสร้างให้เกิดการเจริญเติบโตในตัวคน (Growth for People) ผ่านการสร้างสังคมแห่งโอกาส เพื่อเพิ่มศักยภาพให้คนเหล่านี้อย่างเต็มที่และจะเป็นตัวหลักในการขับเคลื่อนการเจริญเติบโต (People for Growth) นำพาประเทศไทยสู่ความมั่งคั่ง มั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริงสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 นอกจากนี้ เป้าหมายด้านผู้เรียนดังกล่าวมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการมุ่งให้เกิดทักษะ 3Rs และ 8Cs โดย 3Rs ประกอบด้วย 1) Reading (อ่านออก) 2) wRite (เขียนได้) และ 3) aRithematics (คิดเลขเป็น) ส่วน 8Cs คือ ทักษะด้านต่าง ๆ รวมกัน 8 ทักษะ ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการคิดที่มีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) 4) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) 5) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) 7) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และ 8) ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion) โดยสรุป คือ การพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข กับการเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่สังคมไทย 4.0 คือ สังคมที่มีความหวัง (Hope) สังคมที่เปี่ยมสุข (Happiness) และสังคมที่มีความสมานฉันท์ (Harmony) เพื่อเข้าสู่การเป็นคนไทย 4.0

ด้านเป้าหมายของการจัดการศึกษา มุ่งไปสู่การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต และความรู้ความสามารถของผู้เรียนให้มีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตไว้ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ประชากรทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง (Access) โดย เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาการสมวัย ประชากรทุกคนมีโอกาสได้รับบริการทางการศึกษาตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่าที่มีคุณภาพและมาตรฐาน รวมถึงประชากรที่อยู่ในกำลังแรงงานได้รับการพัฒนาทักษะ ความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่ตอบสนองความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ และประชากรสูงวัยได้รับการเรียนรู้ฝึกฝนเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถ และทักษะเพื่อการทำงานหรือการมีชีวิตหลังวัยทำงานอย่างมีคุณค่าและมีความสุข 2) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มผู้มีความสามารถพิเศษ กลุ่มผู้มีความบกพร่องด้านต่าง ๆ หรือผู้

พิการ ผู้ด้อยโอกาส และผู้มีภูมิหลังทางสังคมหรือฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ได้รับโอกาสและการบริการทางการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม (Equity) 3) ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ผ่านระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ (Quality) เพื่อพัฒนาคุณลักษณะ ทักษะ ความรู้ความสามารถและสมรรถนะของแต่ละบุคคลให้ไปได้ไกลที่สุดตามที่ศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคลพึงมีภายใต้ระบบเศรษฐกิจสังคมฐานความรู้สังคมแห่งปัญญา และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ประชาชนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรมและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ระบบการบริหารจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ หน่วยงาน สถานศึกษาและสถาบัน การศึกษาทุกแห่งสามารถบริหารและจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพด้วยคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล จัดให้มีระบบการจัดสรรและใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่ก่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้บรรลุศักยภาพและขีดความสามารถของตน และส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการระดมทุน และร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยเฉพาะสถานประกอบการ สถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในสังคม และผู้เรียนผ่านมาตรการทางการเงินและการคลังที่เหมาะสม เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และการลงทุนทางการศึกษาที่คุ้มค่าและบรรลุเป้าหมาย (Efficiency) 5) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Relevancy) ของโลกศตวรรษที่ 21 ที่สามารถพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการทำงานของกำลังคนในประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน สังคม และประเทศ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ที่จะนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการศึกษาที่สร้างความมั่นคงในชีวิตของประชาชน สังคมและประเทศชาติและการสร้างเสริมการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3. การสนับสนุนกระบวนการผลิตซ้ำในสังคม

จากการศึกษาข้อมูลในภาคปฏิบัติการทางสังคมของตัวบทการศึกษาไทย 4.0 มีความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเชิงโครงสร้างหรือกระบวนการของความสัมพันธ์ในระดับนโยบายสู่การปฏิบัติ ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมในลักษณะเครือข่ายหน่วยงาน โรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ครู และชุมชน ทั้งในมิติการวางแผน การปฏิบัติ และการรับประโยชน์ในโครงการหรือกิจกรรมที่มีการขับเคลื่อนในแต่ละพื้นที่ นำไปสู่พลังในการส่งเสริมสนับสนุนการผลิตซ้ำและเผยแพร่การจัดการศึกษาแบบ 4.0 เพื่อให้หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องด้านการศึกษาในระดับได้ยึดถือและปฏิบัติ โดยใช้การปฏิรูปการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานด้านการศึกษา โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐานในด้านนักเรียน ครู และการบริหารจัดการ โดยให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งรัดดำเนินการในประเด็นสำคัญ ได้แก่ 1) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เช่น ลดการบ้านนักเรียนเพื่อให้เด็กนักเรียนสามารถมีเวลาอยู่กับผู้ปกครองมากขึ้น และส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าข้อมูลผ่านระบบสารสนเทศหรือดิจิทัล มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ปกครอง เพื่อให้เกิดการคิดวิเคราะห์และสามารถเตรียมข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการอภิปรายในชั้นเรียน เน้นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล กล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม รวมทั้งปลูกฝังให้เกิดความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย และมีจิตอาสา รวมถึงการปรับปรุงหนังสือแบบเรียนและบททบทวนแนวทางการออกข้อสอบวัดผลการศึกษาในวิชาต่าง ๆ ให้เป็นข้อ สอบเชิงอัตนัยที่เน้นการคิดวิเคราะห์มากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งทบทวนระบบการ

สอบวัดผลและการสอบคัดเลือกในทุกระดับชั้นให้เหมาะสม 2) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับครู เช่น พัฒนาครูโดยการ จัดสรรวงเงินต่อหัวในการพัฒนาเพิ่มพูนความรู้ของครูให้เหมาะสม รวมถึงปรับปรุงแนวทางการประเมินครู โดยให้ ความสำคัญกับประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งกำหนดให้ครูต้องปฏิบัติงานใน ด้านการเรียนการสอนหรือปฏิบัติงานให้แก่โรงเรียน และสถาบันการศึกษาเป็นหลัก ทั้งนี้ ต้องพิจารณากำหนด ค่าตอบแทนให้แก่ครูอย่างเหมาะสมด้วย 3) ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ เช่น ระมัดระวังไม่ให้เกิดการ ทุจริตในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างครุภัณฑ์และอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนต่าง ๆ การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน เป็นต้น รวมถึงการส่งเสริมให้มีการทำการเกษตรชุมชนเพื่อนำผลผลิตมา บริโภคเป็นอาหารกลางวันในโรงเรียน นอกจากนี้ต้องเน้นการทำโครงการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่สามารถนำ ผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติได้จริงหรือพัฒนาต่อยอดไปได้ ตามเป้าหมายการพัฒนาที่กำหนดไว้ รวมถึง การปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานทางการศึกษาให้เหมาะสม เพื่อให้การบริหารงานภายในมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เมื่อนำมาพิจารณาตามตัวบทของการศึกษาไทย 4.0 (ด้านเป้าหมายผู้เรียนและด้านเป้าหมายของ การจัดการศึกษา) จะเห็นกระบวนการผลิตซ้ำในสังคมและการกลายเป็นอื่น จากแนวทางหรือนโยบายที่ถูกกำหนด ด้วยภาคกระทำของวาทกรรมดังกล่าว ได้แก่

ด้านเป้าหมายผู้เรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดแนวปฏิบัติที่สามารถนำ ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาแจ้งสถานศึกษาถือปฏิบัติ ดังนี้ 1) การลดการบ้าน เช่น ให้สถานศึกษาวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ครอบคลุมถึงการมอบการบ้านให้นักเรียน โดยเฉพาะครูที่ สอนระดับ ชั้นเดียวกันต้องมีการวางแผนร่วมกัน ครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้วางแผนการให้การบ้านแบบบูรณา การร่วมกัน สามารถเป็นกิจกรรม/เครื่องมือในการวัดและประเมินผลร่วมกันของหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ คำนึงถึงความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนทั้งจำนวนสาระการเรียนรู้ ปริมาณของการบ้านระยะเวลาการส่งการบ้าน ความประหยัดและคุ้มค่ารวมทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการทำการบ้าน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำกับติดตามโรงเรียน ทำความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียน และสร้างความเข้าใจกับครู เกี่ยวกับกระบวนการจัดการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นต้น 2) การส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม รวมทั้งปลูกฝังให้เกิดความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันกษัตริย์ มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมายและ จิตอาสา เช่น โครงการจัดการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อสมรรถนะ ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์และค่านิยมของชาติ โครงการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมและธรรมาภิบาลในสถานศึกษา โครงการการศึกษาเพื่อสร้างความเป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย กิจกรรมนักเรียน ได้แก่ สภานักเรียนกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณะประโยชน์ กิจกรรมชุมนุมชมรม กิจกรรมลูกเสือ/ยุวกาชาด เนตรนารี และผู้บำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น 3) การปรับปรุงหนังสือ แบบเรียน เช่น การดำเนินงานจัดทำหนังสือแบบเรียนให้แยกส่วนของแบบฝึกหัดออกจากหนังสือแบบเรียน มีการ ดำเนินการจัดทำหนังสือเรียนและแบบฝึกหัดรายวิชาพื้นฐานทั้งฉบับกระทรวงศึกษาธิการ และฉบับของสำนักพิมพ์ เอกชนที่ผ่านการตรวจและได้รับอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน โดยแบบฝึกหัดจะจัดทำเป็นเล่มแยกออกจากหนังสือเรียน เป็นต้น 4) การทบทวนการวัดผลการศึกษา เช่น ให้ทุกสถานศึกษาเพิ่มการใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบแบบสั้นและ แบบยาว (เชิงคิดวิเคราะห์) เมื่อจบหน่วยการเรียนรู้ ในการสอบระหว่างภาคเรียนและในการสอบปลายภาค อย่าง

น้อยร้อยละ 30 ของการสอบแต่ละครั้ง ส่งเสริมการตั้งคำถามที่กระตุ้นการคิดในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง อบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพแกนนำศึกษานิเทศก์และครูผู้สอนในการสร้างข้อสอบอัตนัย การวัดและประเมินผลคุณภาพผู้เรียนโดยสถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินงาน สามารถใช้เครื่องมือที่พัฒนาขึ้นเองหรือเครื่องมือที่หน่วยงานอื่นพัฒนาขึ้นก็ได้ การพัฒนาข้อสอบที่ใช้ในการทดสอบระดับชาติ (NT) ให้มีรูปแบบและมาตรฐานเดียวกับข้อสอบที่ใช้ในการทดสอบในระดับนานาชาติ (PISA Like) การบรรจุข้อสอบอัตนัยที่เน้นการคิดวิเคราะห์เป็นส่วนหนึ่งในข้อสอบที่ใช้ในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (NT/O-NET) เป็นต้น

ด้านเป้าหมายของการจัดการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องขับเคลื่อนงานบนฐานการมีส่วนร่วมตามแนวทางการพัฒนาการศึกษาในระยะ 20 ปี เพื่อผลที่เป็นรูปธรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะในด้านผู้เรียน เช่น เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมให้สามารถต่อผลงานของตนตามความสามารถ ตลอดจนสามารถเข้าศึกษาในสาขาที่เป็นความต้องการของประเทศ มีพื้นที่แห่งการเรียนรู้สร้างสรรค์ ผู้เรียนมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและโรงเรียนมีนวัตกรรม และกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่บุคลากรและนักเรียนในสังกัดที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นต้นแบบทางคุณธรรม จริยธรรม และสามารถจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนานักเรียนตามกรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สามารถใช้สติพิจารณาปัญหาสาเหตุ ความคาดหวัง และหาทางออกที่ดี เหมาะกับสถานการณ์ไม่ทำให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน นอกจากนี้สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตสร้างความตระหนักรู้ในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตให้นักเรียน ครูและผู้บริหารมีทัศนคติ และค่านิยมร่วมด้านทุจริตในวงกว้าง มีจิตสำนึกสาธารณะ และสามารถแยก ระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม รวมถึงผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ ผ่านกิจกรรมที่เรียนรู้และ ลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง (Learning by doing) เพื่อสร้างคน สร้างเด็กและเยาวชน สร้างจิตสำนึกคุณธรรมจริยธรรม ตั้งแต่วัยเยาว์ให้เป็นคนดี ตามบริบทและความเหมาะสมของโรงเรียนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน สำหรับเป้าหมายการศึกษาในมิติที่เกี่ยวข้อง เช่น การพัฒนานวัตกรรมลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาต้นแบบ สำหรับนักเรียนในโรงเรียนพื้นที่กันดารห่างไกล/อยู่ในภาวะยากลำบาก การพัฒนาระบบคลังสารสนเทศออนไลน์ การพัฒนานวัตกรรมการมีส่วนร่วมที่ส่งเสริมและสนับสนุนการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active learning ร่วมกับภาคีเครือข่ายองค์กรและหน่วยงานภายนอกให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการบริหารโรงเรียนอย่างยั่งยืนและมีคุณภาพทั้งองค์กร เป็นต้น

โดยสรุปแล้ว การสนับสนุนกระบวนการผลิตซ้ำในสังคมซึ่งเป็นภาคปฏิบัติการทางสังคมของตัวบทการศึกษาไทย 4.0 นั้น ขับเคลื่อนด้วยการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติผ่านโครงการ/กิจกรรม ของหน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องในทุกระดับ รวมถึงภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมกันจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางพัฒนาประเทศบนฐานความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเชิงโครงสร้างหรือกระบวนการของความสัมพันธ์ในทุกระดับ กล่าวคือเป็นนโยบายที่ต้องปฏิบัติ เพราะทุกพื้นที่ต้องก้าวสู่การศึกษา 4.0 ทั้งในด้านเป้าหมายผู้เรียน และด้านเป้าหมายของการจัดการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียนค้นพบศักยภาพความสามารถของตนและมีแผนหรือแนวทางการพัฒนาด้านเพื่อความสำเร็จ มีผลิตภาพและผลิตผล บนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม พร้อมทั้งมีทักษะใน

ศตวรรษที่ 21 ในการดำรงตนและร่วมพัฒนาสังคมประเทศชาติได้อย่างมีคุณค่า โดยที่นักเรียนได้รับความรู้ เพิ่มพูนทักษะ มีเจตคติที่ดีต่อประชาธิปไตย ตลอดจนเกิดการสร้างสำนึกในการเป็นพลเมืองที่ดีของชาติและโลกอย่างทั่วถึงและเท่าเทียม ตอบสนองความต้องการพัฒนาประเทศ ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญที่ถูกต้องให้เป็นการวางรากฐานที่เข้มแข็งของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าการพัฒนาการศึกษาไทย 4.0 ที่แสดงออกมาเป็นภาษาพูดหรือกิจกรรมสังคม โดยศึกษาถึงระบบความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งที่ห่อหุ้มสังคม ได้แก่ ตัวบท (Text) ซึ่งยึดเป็นธรรมเนียมปฏิบัติและเลือกวิธีปฏิบัติเพื่อแสดงออกความเป็นตัวตนในภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม (Discursive Practice) การกระทำที่มีความสัมพันธ์กับอุดมการณ์ทางสังคมและเผยแพร่ผ่านสถาบันออกเป็นระเบียบ กฎเกณฑ์บังคับในรูปแบบภาคปฏิบัติการทางสังคม (Social Practice) มีข้อสรุปดังนี้

1. มิติตัวบท ได้แก่ การสร้างวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 เพื่อพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน โดยพัฒนาระบบการศึกษาให้มีความทันสมัย ประกอบด้วยตัวบทใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเป้าหมายด้านผู้เรียน และ 2) ด้านเป้าหมายของการจัดการศึกษา มีตัวชี้วัดที่ตอบโจทย์บริบทสังคมโลกยุคใหม่ พร้อมทั้งมีเป้าหมายที่จะมุ่งสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้มีความรู้ ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรม สร้างความคิดไปสู่สิ่งใหม่ ๆ รวมถึงการปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อตอบโจทย์ความต้องการในการพัฒนาประเทศ

2. มิติภาคปฏิบัติการทางวาทกรรม ได้แก่ กระบวนการสร้าง การใช้ตัวบทและการเผยแพร่ ความเชื่อโดยยึดหลัก 1) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 2) ผู้เรียนทุกคนมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ได้อย่างเต็มตามศักยภาพ โดยระบบการจัดการศึกษามีลักษณะที่เป็น Free education คือ การมีส่วนร่วมทางการศึกษา การกระจายอำนาจทางการศึกษา สิทธิทางการศึกษา สิทธิมนุษยชน สิทธิเด็ก เพื่อให้เด็กไทยทุกคนมีศักยภาพและมีความสามารถที่มีความเป็นสากลบนพื้นฐานของความเป็นไทย ต้องทำให้ผู้เรียนสร้างผลผลิตหรือนวัตกรรมได้ (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2560) ตามตัวบททั้ง 2 ด้าน ดังนี้

1) ด้านเป้าหมายผู้เรียน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการมุ่งให้เกิดทักษะ 3Rs และ 8Cs โดย 3R ประกอบด้วย 1) Reading (อ่านออก) 2) wRite (เขียนได้) และ 3) aRithmetics (คิดเลขเป็น) ส่วน 8Cs คือ ทักษะด้านต่าง ๆ รวมกัน 8 ทักษะ ประกอบด้วย 1) ทักษะด้านการคิดที่มีวิจารณญาณและทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) 2) ทักษะด้านการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) 3) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) 4) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) 5) ทักษะด้านความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ (Cross-cultural Understanding) 6) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และ เทคโนโลยีสารสนเทศและการ

สื่อสาร (Computing and ICT Literacy) 7) ทักษะอาชีพและทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และ 8) ความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

2) ด้านเป้าหมายของการจัดการศึกษา ถูกกำหนดไว้ 5 ประการ คือ 1) ประชากรทุกคนเข้าถึง การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างทั่วถึง 2) ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมาย ได้รับโอกาสและการบริการทาง การศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียม 3) ประชาชนทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน ผ่าน ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุถึงขีดความสามารถและเต็มตามศักยภาพ 4) ระบบการ บริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สามารถบริหารและจัดการศึกษาด้วยคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล 5) ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐาน สนองตอบและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เป็นพลวัตและบริบทที่ เปลี่ยนแปลง

3. มติการสนับสนุนกระบวนการผลิตซ้ำในสังคม ได้แก่ การศึกษาไทย 4.0 เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย หน่วยงานทางการศึกษา เริ่มจากรัฐบาลซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแนวทางการจัดการศึกษา ได้ ถ่ายทอดนโยบายการจัดการศึกษาที่ทำให้เกิดคุณภาพการศึกษา โดยมีหน่วยงานระดับกระทรวงศึกษาธิการ ส่ง มายังสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งต่อไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ สถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ชุมชน รวมถึงภาคเอกชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บนฐาน ความเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายเชิงโครงสร้างหรือกระบวนการของความสัมพันธ์ในทุกระดับ กล่าวคือ เป็นนโยบาย ที่ต้องปฏิบัติ เพราะทุกพื้นที่ต้องก้าวสู่การศึกษา 4.0 ทั้งในด้านเป้าหมายผู้เรียน และด้านเป้าหมายของการจัด การศึกษา ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญที่ถูกกำหนดให้เป็นการวางรากฐานที่เข้มแข็งของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า ภาคปฏิบัติทางวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่าง ยั่งยืน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งนี้ได้ใช้วิธีวิทยาการวิเคราะห์วาทกรรมวิเคราะห์ การสร้างวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 และวิเคราะห์ภาคปฏิบัติการทางสังคมของการศึกษาไทย 4.0 ของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดการศึกษาไทย 4.0 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น ดังนั้น องค์การด้านการจัดการศึกษา ผู้นำด้านบริหาร การศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ ที่รับผิดชอบเรื่องการจัดการศึกษาของประเทศ ควรสนับสนุนให้วาทกรรมการศึกษา ไทย 4.0 เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เผยแพร่ให้ สังคมได้รับทราบเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมและต้องเรียนรู้และสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี สามารถ ปรับตัวได้อย่างทันต่อสถานการณ์ จึงต้องเรียนรู้การปรับวิธีคิดและวิธีปฏิบัติตนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่าง เป็นปกติสุข หน่วยงานภาครัฐต้องแสวงหาภาคีการพัฒนาเป็นหุ้นส่วนในการจัดการศึกษาแบบองค์รวม เพื่อนำไปสู่ ความสำเร็จตามเป้าหมายของการพัฒนาการจัดการศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ครั้งนี้ได้ใช้วิธีวิทยาการวิเคราะห์วาทกรรม มาวิเคราะห์การสร้างวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 และวิเคราะห์ภาคปฏิบัติการทางสังคมของการศึกษาไทย 4.0 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่านั้น ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนระดับขั้นพื้นฐาน ควรส่งเสริมและสนับสนุนการเผยแพร่วาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 ให้นักเรียน ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ชุมชน สังคม และองค์กรหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้รับรู้และเข้าใจถึงความหมายและความสำคัญของการศึกษาไทย 4.0 เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสมสำหรับการศึกษารoundต่อไป ควรมีการศึกษาภาคปฏิบัติการวาทกรรมการศึกษาไทย 4.0 ในองค์กรหรือหน่วยงานด้านการศึกษาอื่น ๆ ที่มีบริบทด้านการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันทั้งในภาครัฐและเอกชนเพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติ และปัญหาวามมีเงื่อนไขใดบ้างที่เป็นอุปสรรคอันส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาได้อย่างยั่งยืน

References

- Beyond Structuralism and Hermeneutics." Chicago: The University of Chicago Press
- Burasit, Y. (1990) "Theknikkāṅkoṛatunchāobāṅhaikoētkāṅmīsūānrūāmnaikāṅphatthanāchumchon." **Community Development Journal**. 29th year. December 1990.
- Bureau of Policy and Strategy, Office of the Permanent Secretary, Ministry of Education (2017) "Phāēphatthanākāṅsuksākhōṅkrasūāṅsuksāthikāṅ Chabapthī Sipsōṅg (Phō.Sō. 2560-2564)." Bangkok.
- Chaireauk, W. (2013) "Wātkamwikhrochoēṅwipha: Mummoṅmainaikāṅwichaithāṅphāsāthai." **Journal of Humanities and Social Sciences**, Taksin University, 8th year, Vol. 1, October – March, Page 135-162.
- Chiangkool, W. (2002) "Patirupkāṅsuksāyāṅrai." **Teacher Journal** 1st edition February page 16–18.
- Fairclough, N. (1985). "Critical and Descriptive Goals in Discourse Analysis." **Journal of Pragmatics**, 9: 739–763.
- _____. , N. (1995). "Media Discourse." London: Edward Arnold.
- _____. , N. (2000). "Discourse, Social Theory, and Social Research: The Discourse of Welfare Reform." **Journal of Sociolinguistics**, 4(2): 163–195.
- _____. , N. (2001). "The Dialectics of Discourse." **Textus** 14(2): 3–10
- _____. , N. (2010). "Critical Discourse Analysis: The Critical Study of language." 2nd ed. New York: Longman.
- Foucault, M. (1970). "The order of discourse." In *Untying the Text: A Post-Structural Reader*, 48-78. Edited by Robert Young. (1981). Boston: Routledge & Kegan Paul.
- _____. , M. (1982). "The subject and power, in Dreyfus and Rabinow (eds.) Michel Foucault: *Power/Knowledge*." London: Routledge.
- Henjarenlert, N. laekana (2016) "khōp dāēn mai hāēṅ kāṅ rianrū : kāṅsuksā rabop 4.0." Bangkok: Learning Innovation Center ChulalongkornUniversity.
- Jareansatesilp, T. (2016) "Kāṅsuksāthai 4.0 Naibōṛibotkāṅchatkāṅsuksā phūākāṅphatthanāthiāṅyūn" Bangkok: Vayupak convention center centra hotel, Government center and convention center chaengwattana.

- Jaroensinolarn, C. (2001). " wāt kammakān phatthana : ‘amnāt khwāmru khwām čing ‘ēkkalak læ khwāmpen ‘ūn ." 5th Edition. Bangkok: Vipasa.
- Jaroensinolarn, C. (2001). "ratthasāt nāo wiphaḥ." Bangkok: Thammasart university printing press.
- Jedamaan, P. and ed. (2016) "Yutsātkānphatthanāphuākānbōrihānčatkānsukānplānphānsatawatthi 21st: Thailaen 4.0." Journal of education 2nd vol. 1 June 2006 Manasarakam Rajabhat University.
- Juntawanich, S. (2011). "Tritdīsangkhomwitthaya." 4th edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kanjanaphan, A. (2012). Khityāngmichelle Fūko Khityāngwipha: Čakwātkamkhōṅg ‘atbukkhon Thungčutplānkhōṅg ‘attā ." Phimkrangthi Sōṅ. Chiangmai: Chiangmai University Press, 2012, page 60.
- Katawanich, S. (2006) "Wātkamkapudomkharn ‘Atlak lætritdithāngsangkhom" Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Maysintree, K. (2016). "yutthasāt læ kanpatirū sū kān pen thailaen 4.0." Bangkok: Ministry of Education office.
- McHoul, A., and Grace, W. (2002). "A Foucault Primer: Discourse, Power and the Subject. London: Taylor & Francis e-Library, Chapter 1-2.
- Mesintree, S. (2013) "Lōkplān Thaiprap." Bangkok: Bangkokbiznews.
- National economic and social development board office. (2014). "Phānphatthanāsētthakit læsangkhomhāngchāt Chabapthi Pæt (PhōSo 2540-2544)." The prime minister.
- National STEM Education Center (2015) "Khūmūkhruākhaīsatemsuksā ." Bangkok: The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. Ministry of Education.
- Office of the Education Council (2017) "Phānkānsuksāhāngchāt PhōSo 2560-2579." (1st edition) Bangkok: Prigwhan Co., Ltd.
- Office of the National Economics and Social Development Board (2011) "Phānphatthanāsētthakit læsangkhomhāngchāt Chabapthi Sip (PhōSo 2550-2554)." Bangkok: Office of the Prime Minister.

- Office of the National Economics and Socials Development Board (2017) “Yutsatchat Raya Yisip Pi (Pho.So. 2560-2579).” Bangkok.
- Office of the national education commission. (2002) “phraratchabanyat kansuksa haeng chat Pho.So. songphanharojsisipsong lae thi kaekhai phoemtoem (chabap thi song) Pho.So. 2542.” Bangkok: Prikwaangraffic.
- Phakdiphasuk, S. (2010) “Khroṅkānwātkam khwāmpenphūying Nainityasānsukphāplāekhwāmngām phāsāthai..” Complete research report in Thai language. Faculty of Arts, Chulalongkorn University.
- Phillips, L & Jorgensen, M. W., and Grace, W. (2002). “Discourse Analysis as Theory and Method. London: Sage Publications.
- Poungsomjit, I (2010) “khwāmchīngkapwātkam: Ruāngrāo Ruānglaonaisangkhom.” Thai khadi journal, jed song (April – September): (neung) – (hok).
- Predaporn, P. and Wongsuwan, N. (2009). "sayt-tà-git por piang gaan bpèrt péun tēe doi gaan wi-krór waa-ta-gām" Academic journal university of the thaichamber commerce, 29th year, vol.3 June - September. Pages 219 - 238.
- Rodklai, K. (2017). "thailaen 4.0 kap nayobai kansuksa." Bangkok: Aumpai Sutjaritkul meetingroom, Faculty of Education Chulalongkorn University.
- Royal Academy (2003) “Photchananukromchabapratthabanthittayasathan Pho.So. 2542.” Bangkok: Nanmeebooks Publication.
- Sanyawiwat, S. (1982) “kānphatthanāchumchon.” 2nd edition. Bangkok: Thaiwattanapanich, 1982.
- Simon, H. A. (1996). “Observations on the sciences of science learning, Paper Prepared for the Committee on Developments in the Science of Learning for the Sciences of Science Learning: An Interdisciplinary Discussion.” Doctor of Philosophy Thesis, Carnegie Mellon University.
- Sinlarat, P. (2017) “kānsuksa 4.0 Penyingkwākānsuksa.” Ampai Sudjaridkul meeting room, Faculty of Education, Chulalongkorn University.
- Somboon, T. (2017). “Loklangyukmai ‘Anakhotthāngkānsuksalāepanyakhōngchāt.” Bangkok: Matichon.

- Sudthawat, W. and Siriwong, P. (2015) “khwāmpennawatkoṇthāṅkāṁsuksākhanphuṁthāṁnaiphaḱrat: Kāṁsuksatritdithāṁrak” **Veridian E-Journal: Faculty of Humanities and Social Science edition**, Vol. 8 May – August 2015. Page 281 – 300.
- Suwanvaela, J. (2017) “wāṅ 4 paomāi patirūp kāṁsuksā lot lūāmlam” Bangkok :maticchon.
- The Secretariat of the House of Representatives (2004) “Ratthammanūṁhāṅgratcha ‘ānāḱhakthai Phutthasakrāt Soṅgphanhārōṣīsip” Bangkok.: The Secretariat of the House of Representatives.
- Wutmaetee, Y. (1983) “Lakkāṁphatthanāchumchonlāelakkāṁphatthanāchanabot.” Bangkok: Thai anukroe Printing Press.

